

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

**“ХОТ БАЙГУУЛАЛТ, БАРИЛГА, ОРОН СУУЦЖУУЛАЛТЫН
ЯАМ”-НЫ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМГИЙН
ӨЛГИЙ СУМЫН “БОХИР УС ЦЭВЭРЛЭХ БАЙГУУЛАМЖИЙГ
ӨРГӨТГӨН ШИНЭЧЛЭХ, ШИНЭЭР БАРИХ” ТӨСЛИЙН 2025
ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**



УЛААНБААТАР ХОТ 2024 ОН

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	2
1.1. Төслийн нэр	2
1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч	2
1.3. Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байршил	2
1.4. Төслийн хүчин чадал	2
1.5. Төслийн дэд бүтэцийн төлөвлөлт	2
1.6. Төсөл хэрэгжих орчны өнөөгийн байдал	3
2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	5
2.1. Төсөл хэрэгжих орчны байршил, физик газарзүйн онцлог	5
2.2. Уур амьсгал	5
2.3. Төсөл хэрэгжих орчны хөрсөн бүрхэвч	6
2.4. Төсөл хэрэгжих орчны ургамалжилт	7
2.5. Төсөл хэрэгжих орчны ан амьтан	8
2.6. Төсөл хэрэгжих орчны нийгэм, эдийн засгийн хөгжил	8
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	10
4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИ	11
ГОЛ ЗОРИЛТ	
4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	12
4.2. Орчны тохижилт ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө	15
4.3. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	15
4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	15
4.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	15
4.6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	17
4.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээний зардал	18
4.8. Бомт-г хэрэгжилтийн нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	18
4.9. Байгаль орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр	19

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

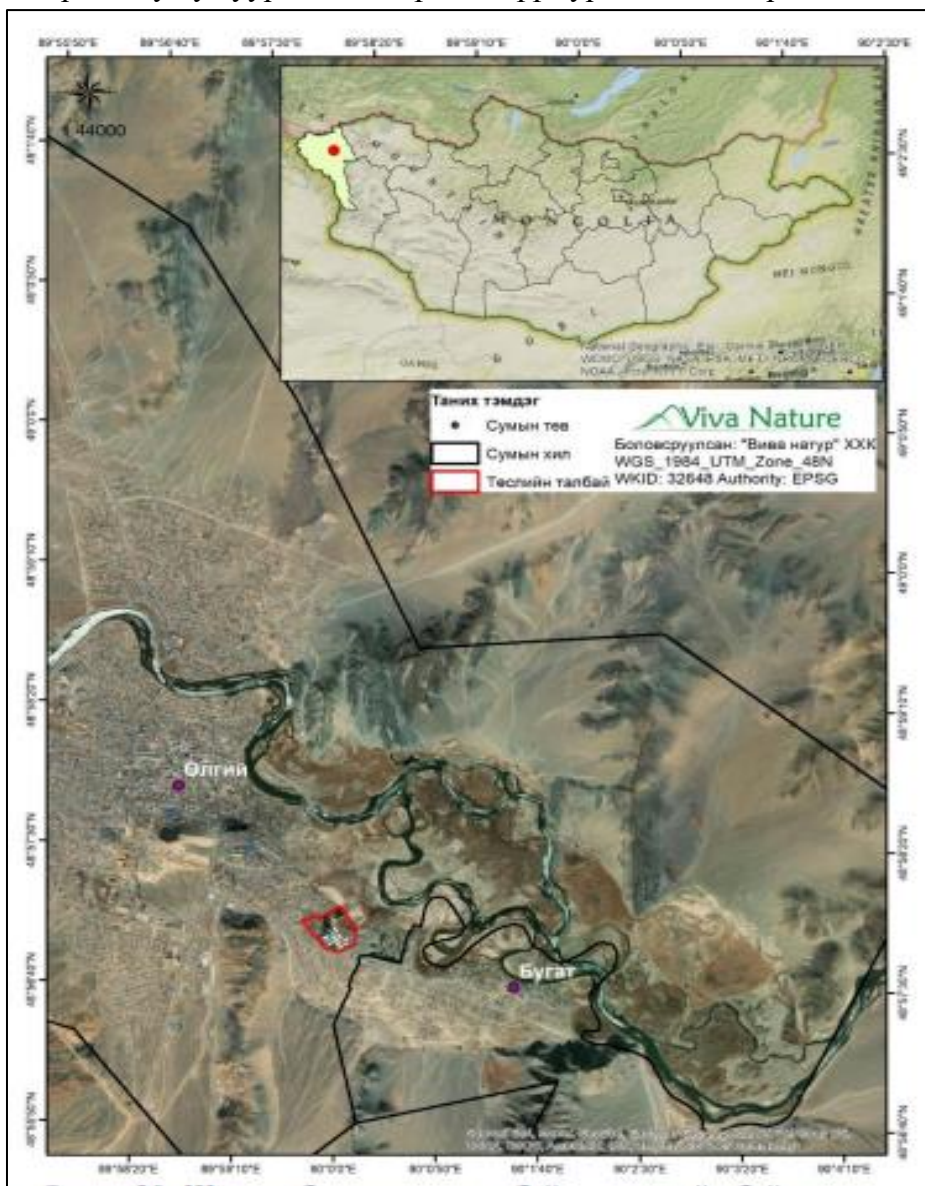
1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн нэр: “Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Хот Байгуулалт, Барилга, Орон Сууцжуулалтын Яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Аймгуудын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төслийг хэрэгжүүлэх нэгж

1.3. Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байршил:

Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын бохир ус цэвэрлэх байгууламж нь хуучин буюу одоо ажиллаж байгаа байгууламжийн баруун талд шинээр баригдаж байна. Байгууламж нь Өлгий сумын 4-р баг буюу суурьшлийн бүсийн зүүн урд хэсэгт байрлана.



Зураг 1. Төсөл хэрэгжих газрын байршлын зураг

1.4. Төслийн хүчин чадал

Төслийн төлөвлөлтөнд тусгасанаар Өлгий сумын ахуйн хэрэгцээнээс гарсан бохир

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл ус болон түүнтэй ойролцоо найрлагатай үйлдвэрийн бохир усыг цэвэрлэхэд зориулагдана. Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн хүчин чадал нь 4200 м³/хоног байна.

1.5. Төслийн дэд бүтцийн төлөвлөлт: Төслийн дэд бүтэц, инженер хангамжийн хувьд төвлөрсөн ба бие даасан холимог шийдэлтэй байна.



Зураг 2. Төслийн дэд бүтцийн шийдэл

1.6. Төсөл хэрэгжих орчны өнөөгийн байдал

Төслийн талбайд одоогоор захиргаа үйлдвэрлэлийн барилга, цэвэрлэгээний реакторуудын барилга угсралтын ажил болон дэд бүтцийн гадна инженерийн шугам холбох зэрэг ажлууд хийгдсэнтэй холбоотойгоор газар, түүний хэвлий хөндөгдөж, талбайн хил доторх хөрс, ургамлан нөмрөг эвдрэл, элэгдэлд өртсөн байна. Үүнийг Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд жил бүр байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд суурь судалгааг хийж, тухай бүр хяналт шалгалтыг хийж, сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаарх зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллана. Өнөөгийн байдлын зургийг доор оруулав.



Захиргаа, үйлдвэрлэлийн барилга угсралтын ажил хийсэн байдал

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл



Биологийн ректорийн барилгын угсралтын ажил хийгдэж буй байдал

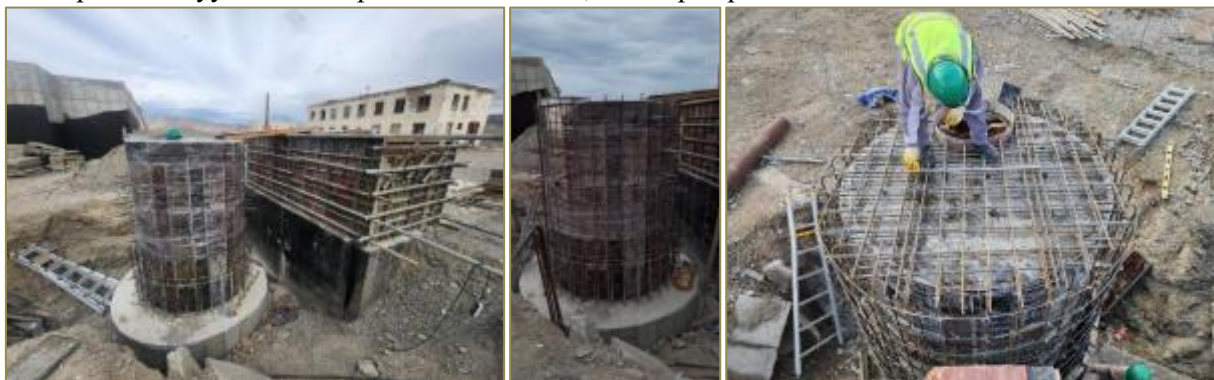


Лаг хадгалах камер-н барилгын суурийн арматурын ажил хийж буй байдал



Биологи реакторын барилгын - Х5 тэнхлэгийн налуу ханын арматурын ажил хийсэн байдал

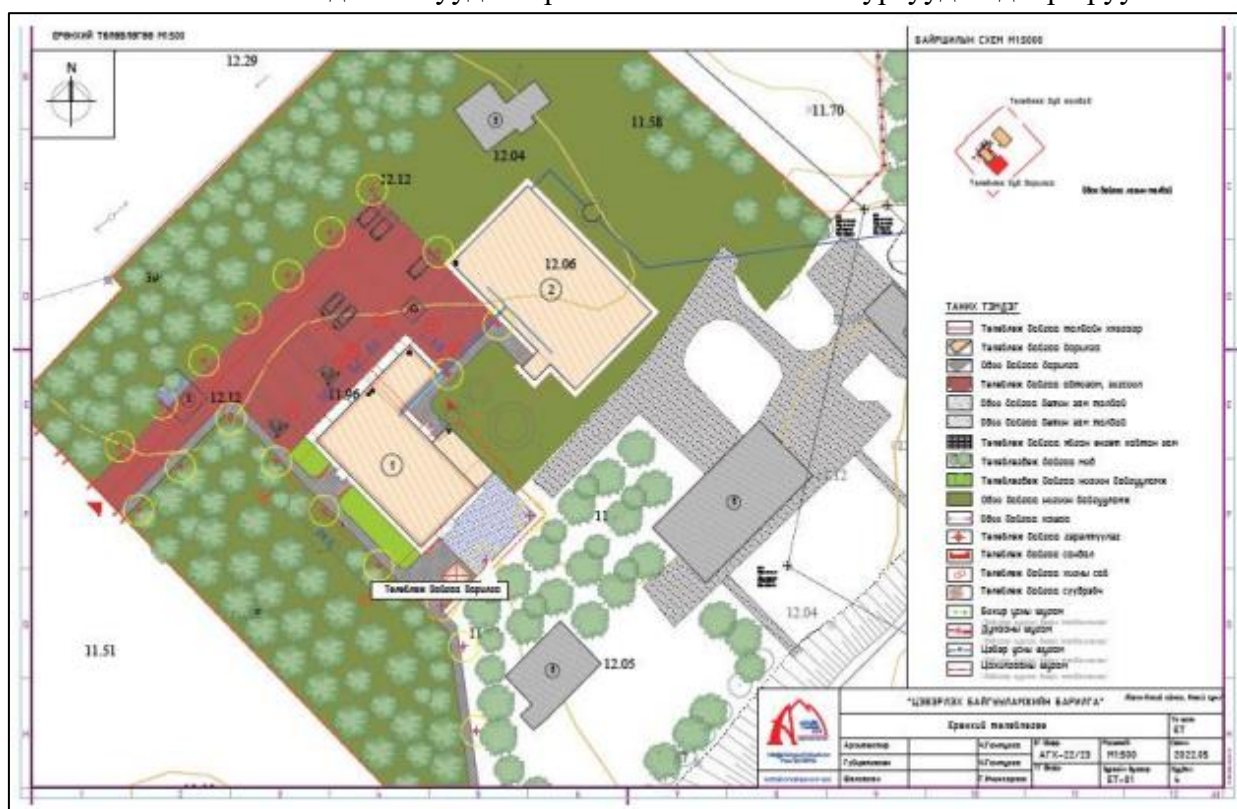
“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл



Насос станцын барилгын арматурын ажил хийсэн байдал
Зураг 3. Өнөөгийн байдал

1.7. Төслийн төлөвлөлтөөр 2025 онд хийгдэх ажлууд

2025 онд цэвэрлэх байгууламжийн барилга, байгууламжуудын хучилт, гадны заслын ажил, илүүдэл лагийн шугам, аваарын шугам, гипохлоритийн шугам, цэвэрлэгдсэн усны шугам, ахуйн бохир усны шугам татах ажил. Мөн гадна талбайн тохижилт, цэвэрлэх байгууламжийн хашаан доторхи авто болон явган хүний зам талбайн ажил зэргийг хийхээр төлөвлөсөн байна. Хийгдэх ажлуудын ерөнхий төлөвлөлтийн зургуудыг доор оруулав.



Зураг 4. Төслийн ерөнхий төлөвлөгөөний зураг

2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт

2.1. Төсөл хэрэгжих орчны байршил, физик газарзүйн онцлог

Төсөл хэрэгжиж буй Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сум буюу аймгийн төв нь Улаанбаатар хотоос 1636 километр зайд орших ба Монгол Алтайн нурууны салбар уулсаар хүрээлэгдсэн. Физик газарзүйн мужлалтаар бүхэлдээ Алтайн уулархаг их мужийн Монгол

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

Алтайн дэд мужийн Монгол Алтайн Баруун тойрогт хамаарагдах Бөхөн уулын ар бэлд байрлана. Уул нурууд нь далайн төвшнөөс дээш 3000-3500 м хүртэл үнэмлэхүй өндөртэй, мөнх цаст шовх оргилуудтай, хажуу нь эгц, хад чулуутайгаас гадна гүн хавцал нарийн хөндийгөөр ихээхэн хэрчигдсэний зэрэгцээ тектоникийн ба мөстлөгийн гарал үүсэлтэй 2000 м өндөрт өргөгдсөн өргөн биш уулс хоорондын хотгор багагүй суурийг эзэлнэ. Газар хөдлөлийн эрчим 7 баллд хамаарна.

2.2. Уур амьсгал

Төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн уур амьсгалын 1975-2021 оны хоорондох үзүүлэлтүүдийг боловсруулан доорх хүснэгтээр харууллаа. Жилийн дундаж температур нь 1.1°C орчим байдаг боловч хамгийн хүйтэндээ хасах 1.3°C , хамгийн дулаандаа 2.6°C хүрч байсан бөгөөд 11-н сараас дараа жилийн 3 сар хүртэл сарын дундаж агаарын температур 0-с хүйтэн бөгөөд өвөлдөө -36.7°C , зундаа 32.3°C хүрч хүйтэрч, халдаг бол хөрсний гадарга жилийн дундаж температур 3.5°C , жилийн агуураг нь 11° орчим $^{\circ}\text{C}$ байдаг ажээ. Хур тунадасны хувьд жилдээ 120 орчим мм унадаг хэдий ч зарим жил 50 гаруй мм, харин хур тунадас элбэг жил 250 гаруй мм буюу бага унадаг жилээс 5 дахин их унадаг үе ч тохиолдож байжээ. Агаарын даралт нь өвөлдөө станцын түвшинд 830 орчим гПа, зундаа 820 гаруй гПа болж буурдаг онцлогтой байна. Жилийн аль ч улиралд 20 м/с-с дээш хүчтэй салхилах ба хаврын улиралд 27.2 м/с хүрч хүчтэй салхилах боломжтой. Хаврын улиралд харьцангуй салхитай байхын зэрэгцээ агаарын чийг 30 хувиас доош орж хуурайшдаг нь шороогоор шуурах нөхцлийг бүрдүүлдэг ба жилд 20 орчим өдөр, хамгийн ихдээ 30 өдөр шороогоор шуурдаг байна.

Хүснэгт 1. 1975-2021 оны хоорондох уур амьсгалын үзүүлэлтүүд

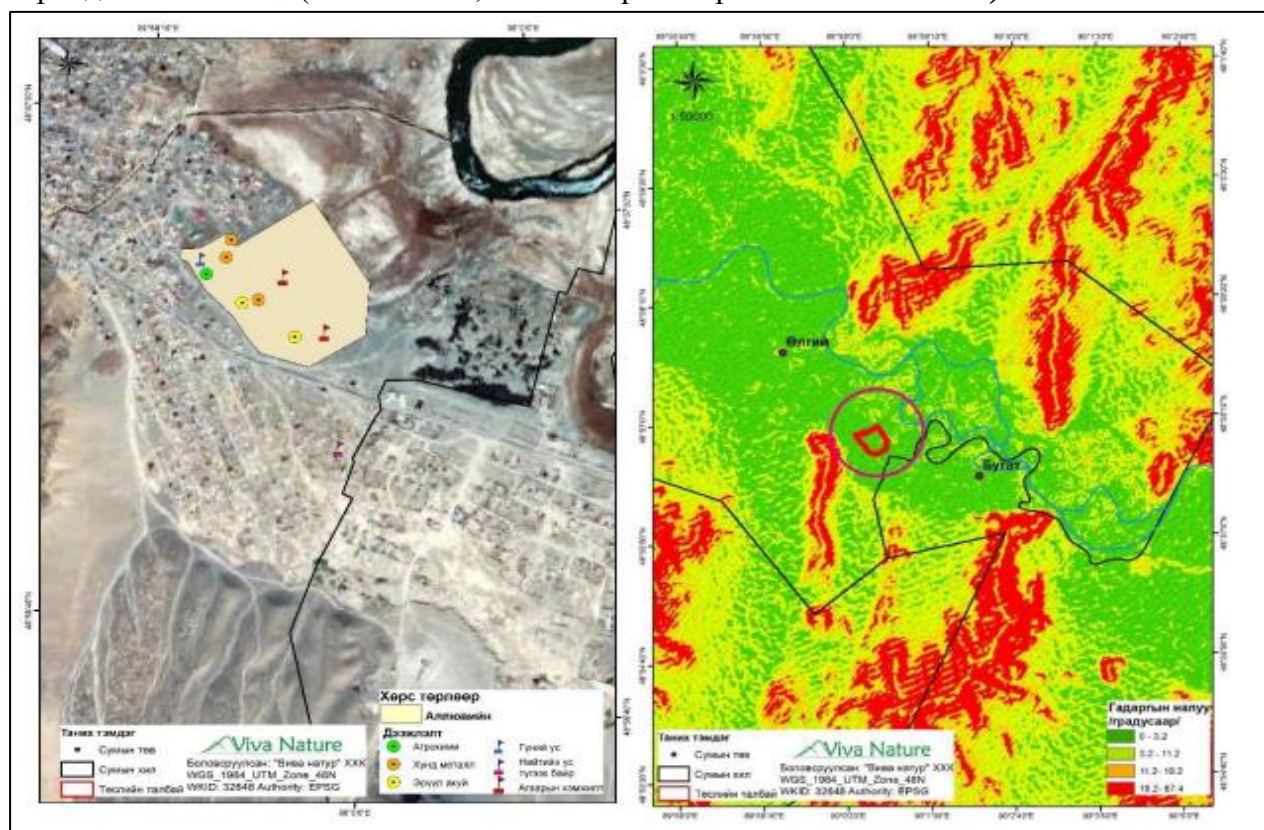
Үзүүлэлт		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Жил
Агаарын температур ($^{\circ}\text{C}$)	дундаж	-17.1	-13.1	-5.7	3.0	9.8	15.5	17.3	15.3	9.4	1.3	-7.8	-14.3	1.1
	үнэмлэхүй их	4.2	11.5	12.7	27.8	26.1	27.6	32.0	32.3	25.1	17.9	12.8	5.3	32.3
	үнэмлэхүй бага	-36.7	-31.3	-25.3	-20.5	-9.6	1.2	6.2	-3.0	-6.0	-14.0	-26.9	-35.7	-36.7
Хөрсний гадаргын температур ($^{\circ}\text{C}$)	дундаж	-19.8	-13.9	-2.9	7.9	15.8	22.5	24.0	20.7	12.6	2.1	-9.3	-17.3	3.5
	үнэмлэхүй их	10.1	20.6	42.2	51.6	57.8	65.3	61.5	59.3	50.7	35.3	23.5	10.1	65.3
	үнэмлэхүй бага	-42.2	-42.6	-35.6	-24.3	-13.5	-5.0	-1.4	-3.5	-14.6	-26.8	-34.8	-42.8	-42.8
Хур тунадасны нийлбэр (мм)		0.9	0.8	1.8	4.9	12.6	28.3	31.7	25.9	8.1	3.0	1.5	1.3	118.4
Харьцангуй чийг (%)		77.6	75.1	64.7	49.9	47.9	56.3	65.1	65.7	61.5	63.0	71.6	76.9	64.6
Салхины дундаж хурд (м/с)		2.6	2.7	3.7	4.2	4.2	3.4	3.2	2.9	3.0	3.3	3.3	2.8	3.3
Агаарын даралт (гПа)		828.7	827.2	826.5	826.0	825.3	823.5	822.8	825.2	828.0	829.7	828.8	829.8	826.8

Тухайн бүс нутаг нь жилийн ихэнх улиралд зонхилох салхи нь баруун хойноос болон баруун өмнө зүгийн хооронд салхилдаг бөгөөд жилийн 30 орчим хувьд тогтуун байдаг. Салхины дундаж хурдны ихэнх улиралд 11-17 цагийн хооронд 2.5-3.0 м/с салхитай, харин зуны улиралд ихэнх хугацаанд салхины дундаж хурд 1.2-2.0 м/с байдаг байна. 15 м/с дээш хурдтай өдрийн тоо судалгаанд ашигласан хугацаанд жилд дунджаар 20 орчим өдөр, хамгийн олондоо 30 орчим хоног тохиолдсон бол салхины хамгийн их хурд 32 м/с хүрч байжээ.

2.3. Хөрсөн бүрхэвч

Төслийн талбай нь Хөрс-газарзүйн мужлалтаар өндрийн бүсчлэлээр Монгол Алтайн их мужийн монгол алтайн тойрогт багтаж байна. Талбай хэсгийн гадаргын дундаж өндөр д.т.д 1713 м, гадаргын налуу 0-1 градусын налуутай, гадаргын ерөнхий төрх нь өндөр уул нуруудын дунд голын хөндийд баруун хойноос зүүн урагш чиглэсэн голын хөндий болон өндөр уулын бүсэд оршино. Тус талбайн гадарга нь хайргаар хучигдсан ургамлан бүрхэвчгүй нүцгэн, аллювийн хөрс тархсан барилга байгууламж ихтэй байна. Голын татам, хуурай сайр, давсархаг ба хүний үйл ажиллагаагаар өөрчлөгдсөн хөрсний ангилалаар (2016) Голын татам хуурай сайрын бүлэг аллювийн хайрган хэв шинжит аллювийн хайрган

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл төрөлд багтаж байна (О.Батхишиг, Монгол орны хөрсний ангилал-2016).



Зураг 5. Хөрсний тархалт, гадаргын налуу /градусаар/

2.4. Ургамлан нөмрөг

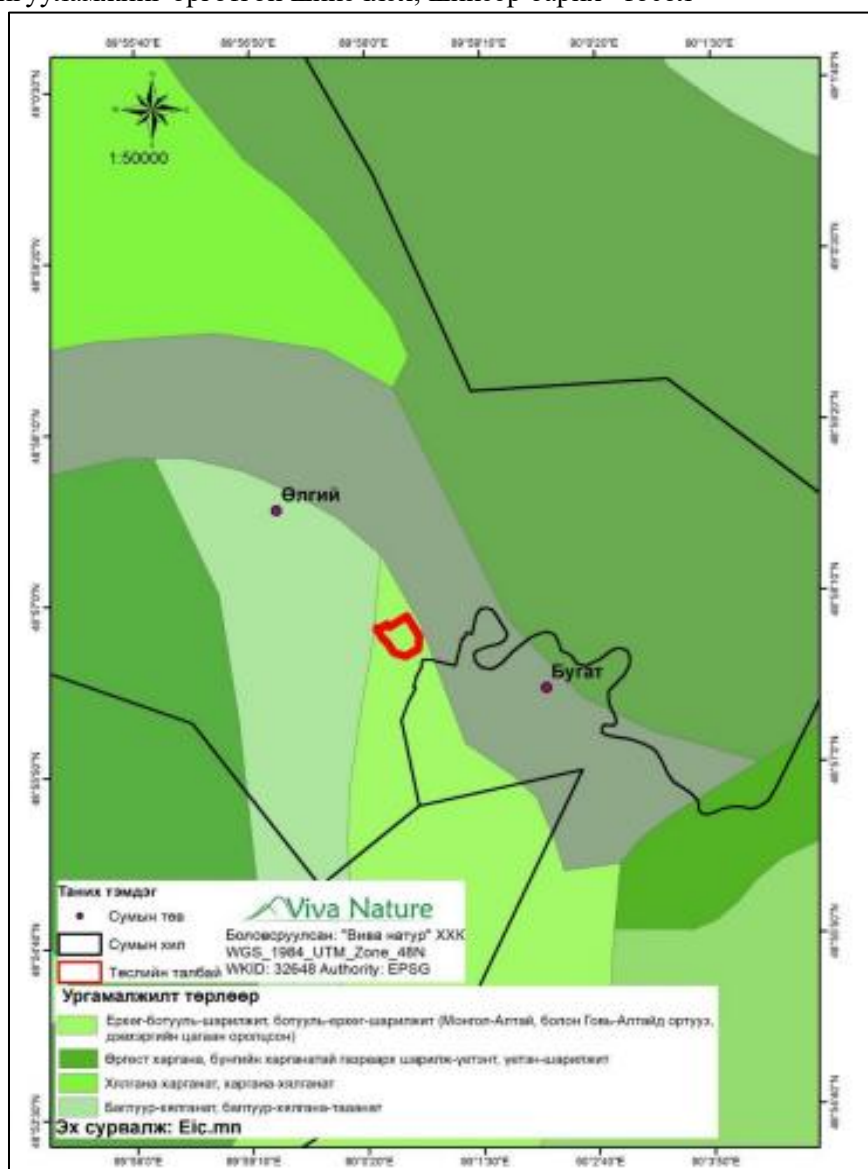
Цэвэрлэх байгууламж баригдах талбай нь суурьшлийн бүс буюу хуучин талбайн баруун хэсэгт байрлах бөгөөд техноген нөлөөлөлд өртсөн. Үндсэн ургамлын бүлгэмдэлд өөрчлөлт орсон бөгөөд хөл газрын ургамал давамгайлсан байна.



Зураг 6. Төсөл хэрэгжих талбайн гадаргын төрх байдал

Цэвэрлэх байгууламжийн талбай нь ургамалжилтын ангиллаар Баглуур-хялганат, баглуур-хялгана-таанат бүлгэмдэл тархсан байна.

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл



Зураг 7. Ургамлын бүлгэмдлийн тархалт

2.5. Амьтны аймаг

Өлгий сум буюу аймгийн төвийн суурьшлийн бүс хөгжин тэлэхийн хэрээр тус бүс нутгийн унаган хөрс, ургамлын экосистем бүрэн алдагдсанаас амьтан, ургамлын аймгийн экосистемийн шинж төрхөд ихээр нөлөөлж, энэ хэвийн амьтны зүйлийн бүрдэл нь хот суурин, хүний ойр орчимд амьдрах синатроп зүйлүүд голлон суурьших болсон байна. Аймгийн төв орчмын нутаг дэвсгэрийн төв хэсэгт амьтны аймгийн төрөл зүйл аль хэдийн байгалийн нутагшил, шилжих хөдөлгөөн нь бүрэн алдагдаж зөвхөн хот сууринд амьдардаг цөөн тооны хөхтөн, шувуу зэрэг тааралдаж болно.

2.6. Төсөл хэрэгжих орчны нийгэм, эдийн засгийн хөгжил

Төсөл хэрэгжүүлж буй Баян-Өлгий аймаг нь 1940 оны 8 дугаар сард БНМАУ-ын Бага Хурлын шийдвэрээр байгуулагдсан. Монгол Улсын хамгийн баруун хязгаар Монгол Алтайн нурууны далайн түвшинээс 1301-4374 м (нийт нутгийн 95,3 хувь далайн түвшингээс 1600 м-ээс дээш) өргөгдсөн, мөнх цаст өндөр уулсаар хүрээлэгдсэн, 45,8 мянган хавтгай дөрвөлжин км газар нутагтай. ОХУ-ын Алтайн БН Улс (225 км), БНХАУ-ын ШУӨЗО (450км), Монгол Улсын Ховд (450км), Увс (165км) аймгуудтай хиллэдэг. Нийт 110 мянган хүн амтай, үүний 93 хувь казах үндэстэн, үлдсэн хувийг дөрвөд, урианхай, тува,

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл халх ястангууд эзэлдэг. Засаг захиргааны 14 нэгжтэй (13 сум, 1 тосгон), Нийслэл Улаанбаатараас 1760 км зайд оршдог, аймгийн төв Өлгий хотод 32 мянган хүн оршин суудаг. 2,3 сая малтай.

Байгалийн унаган төрхөө хадгалсан нутаг дэвсгэр нь Мөнх цаст сүрлэг өндөр уулс, уудам хөндий хотос, тунгалаг уст гол мөрөн, нуур цөөрөм, рашаан булаг, жимс жимсгэнэ, дэлхийд ховордсон эмийн ургамал, ан амьтан, жигүүртэн шувууд, алт, мөнгө, гянтболд, төмрийн хүдэр, зэс, хар тугалга зэрэг эрдэс баялагийн арвин их нөөцтэй, уул уурхайн үйлдвэрлэл, эрчимжсэн МАА, улс дамнасан худалдаа үйлчилгээ, аялал жуулчлал, худалдаа, эдийн засгийн чөлөөт бүс хөгжүүлэх боломжтой аймаг юм.

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Цэвэрлэх байгууламж байгуулах бүтээн байгуулалт, барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, шугам сүлжээний болон цэвэрлэх байгууламжийн хэвийн ажиллагааны үед агаарын чанар, хөрс, ус, ургамал, амьтны аймаг зэрэгт байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхээр байна. Болзошгүй нөлөөллийн үнэлгээг доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 2. Байгаль орчинд учруулж болзошгүй нөлөөлөл

Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг	Нөлөөллийн үнэлгээ			Нийт
	Бага	Дунд	Их	
Агаарын чанар	2	4	1	7
Хөрсөн бүрхэвч, газрын гадарга	-	5	1	7
Усан орчин	1	12	2	15
Биологийн олон янз байдал	1	5	-	6
Нийт /тоогоор/	4	27	4	35
Нийт /хувиар/	11.4%	77.1%	11.4%	100%

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байгаль орчны бүрэлдэхүүн тус бүр дээр нь тооцсон ба нийт сөрөг нөлөөллийг тодорхойлсон. Үүнээс 4 буюу 11.4% нь бага, 27 буюу 77.1% нь дунд, 4 буюу 11.4% нь их гэсэн үнэлгээний зэрэгт хамаарагдаж байна.

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын нутаг дэвсгэрт хэрэгжиж буй “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төслийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан бусад хууль тогтоомж, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсруулсан болно.

Ерөнхий зүйл. Төсөл хэрэгжүүлэгч иргэн, хуулийн этгээдийн (цаашид төсөл хэрэгжүүлэгч гэх) байгаль орчныг хамгаалах талаар хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, түүнийг хянан батлах, хэрэгжилтийг ханган тайлагнахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад энэхүү журмын зорилго оршино. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч боловсруулж, ерөнхий үнэлгээг хийсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, эсхүл аймаг, нийслэлийн байгаль орчны асуудал хариуцсан газарт хүргүүлэн хянуулж, батлуулна. Ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагын хянаж, баталсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төслийн үйл ажиллагааг эхлүүлэх, үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрсөн байгаль орчны үндсэн баримт бичиг болно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, багасгах, төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд оршино. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь дараах үндсэн 2 хэсгээс бүрдэнэ. Үүнд:

- ✓ Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, бууруулах, арилгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх арга замууд, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа болон шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө (БОХТ)
- ✓ Төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдал, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж байгаа орчны болон ажлын байрны нөхцлийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацааг тусгасан орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)

Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд баримтлах эрх зүйн баримт бичиг болон шаардлагыг нь зайлшгүй хангаж мөрдөх стандартуудыг БОМТ-нд тодорхой тусгаж өгнө. Тухайн жилийн БОМТ боловсруулах, биелэлтийг тайлагнах журамд зааснаар байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь дараах агуулгатай байх бөгөөд хийх ажлын зардлыг тус бүрчлэн тооцож төлөвлөнө. Үүнд:

- ✓ Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, бууруулах, арилгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх арга замууд, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа болон шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан төлөвлөгөө
- ✓ Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн ажлын төлөвлөгөө
- ✓ Төслийн талбай орчмын түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө
- ✓ Үйл ажиллагааны үеийн осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын
“Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

- ✓ Үйл ажиллагааны үеийн хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө
- ✓ Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр
- ✓ Тухайн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөлт
- ✓ БОМТ-г нөлөөллийн бүсийн олон нийт, оршин суугчдад тайлагнах, хэлэлцүүлэх арга хэмжээний төлөвлөлт зэргээс бүрдэнэ.

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулахарга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмж их нэгж	Нэгжийн зардал, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар									
1.	Ахуйн цэвэрлэх байгууламжийн гадна зам талбайн тохижилт хийх үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсч, агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх	Гадны орчны тохижилтын ажлын үед үүссэн тоосыг тухай бүрд нь дарж байх, дулааны улиралд услах, чийглэх	Төслийн талбай		350.0	Хавар, намрын улиралд буюу 2 удаа	700.0	Гадна тохижилтын ажлын явцад	MNS 4585:2016 Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага
2.	Тээврийн хэрэгсэл, бусад машин механизмын хөдөлгүүрийн шаталтаас үүсэх NO ₂ , SO ₂ , CO зэрэг хий нь бичил орчны агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх	Бүх төрлийн машин механизм, дизель станцад үзлэг оношилгоо засварыг тогтмол хийж, холбогдох стандартын шаардлагад нийцүүлэх	Бүх машин техник	ОХШХ тусгасан					MNS 5013:2003 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин – утааны найрлага дах хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5014:2003 Дизель хөдөлгүүртэй автомашин - Утааны тортогжилтын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
Хөрсөн бүрхэвч болон ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар									
3.	Ахуйн болон хатуу хог хаягдлаар хөрс бохирдох	Бүх төрлийн хатуу болон ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах, хог хаягдал түр хадгалах цэгийн ойр орчин халдваргүйжүүлэлт	Хог хаягдлын цэг, түүний орчинд	-	50.0	4	200.0	Үйл ажиллагааны явцад	Хог хаягдлын тухай хууль /2017 он/, Хөрс цөлжилтөөс хамгаалах тухай хууль, MNS 5850:2019 “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис,

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

		тогтмол хийж байх							элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ”
4.	Болзошгүй аваар, ослын үед хаягдал бохир ус хөрс, хөрсний усанд бохирдол үүсгэх	Хөрсний хяналт шинжилгээний хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, хөрсний бохирдлыг хянаж байх	Хог хаягдлын цэг, түүний орчинд	ОХШХ-н зардалд тусгасаны дагуу					Хөрс цөлжилтөөс хамгаалах тухай хууль, MNS 5850:2019 “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ”
Гадаргын болон газрын доорхи усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар									
5.	Унд-ахуйн усны эх үүсвэр болох гүний худагт ариун цэврийн болон хамгаалалтын бүс тогтоогоогүйгээс бохирдох	Гүний худгийн эргэн тойронд ариун цэврийн хамгаалалтын бүс тогтоож хашаажуулах	Гүний худаг	-	1500.0		1500.0	-	БОНХАЖС, БХБСайдын 2015 оны А-230/127 тоот “Усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийг мөрдөх журам” Усны тухай хууль 3-бүлгийн 22-р зүйл ба бусад зүйл, бусад хууль, журам, стандарт
	Хамгаалалтын бүсийн дэглэм зөрчигдөх	Цэвэрлэх байгууламж, шугам сүлжээний эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүсийн дэглэмийг мөрдөн ажиллах	Эрүүл ахуйн хориглолтын болон энгийн хамгаалалтын бүс	-	Үйл ажиллагааны зардлаар				Усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийг мөрдөх журам /БОНХАЖ-ын сайд, БХБ-ын сайдын 2015 оны А-230/127 дугаар хамтарсан тушаалын хавсралт/
Нийт					1900.0	-	2400.0	-	-

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.2. Орчны тохижилт ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө

Ахуйн цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барих ажил нь 2025 онд дуусах бөгөөд орчны тохижилт, ногоон байгууламжийг зураг төсөлд тусгасаны дагуу хийхээр төлөвлөж байна. Уг төслийн хүрээнд цэвэрлэх байгууламжийн гадна талбайд 3,2 га талбайд модлог бутлаг ургамал, зүлэгжүүлэлт хийхээр төлөвлөсөн байна. Ногоон байгууламжийн төлөвлөлтийг доорхи зурагт харуулав.



Зураг 8. Ногоон байгууламжийн төлөвлөлт

Хүснэгт 3.

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хүрээ	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт аргачлал
ЦБ-н барилгын ажлын дуусгавраар орчны тохижилт, ногоон байгууламжийг байгуулах	Зураг төсөлд тусгагдсаны дагуу цэвэрлэх байгууламжийн талбайд орчны тохижилт ногоон байгууламжийг байгуулах	ЦБ-н гадна талбайд /3,2 га талбай/	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасанаар	2025 он	MNS 5918:2008, “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 6260:2011 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих арчлах
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний нийт зардал			3500.0	-	-

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.3. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө

Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө нь газрын тос, уул уурхай, цацраг идэвхт ашигт малтмалын ашиглалтын үлдэгдэл нөлөөлөлд өртсөн нөхөн сэргэхгүй газарт биологийн олон янз байдлын тухайн газартай экологийн хувьд төстэй нөхцөлд, өөр газарт дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг гаргадаг ба уг төслийн хувьд дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөг хийх шаардлагагүй болно.

4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө

Тухайн төслийн үйлчилгээ болон эрчимтэй сөрөг нөлөөллийн бүсэд зайлшгүй нүүлгэх шаардлагатай иргэд, оршин суугчид, айл өрх, байгууллага байхгүй болно.

4.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжих бүс нутаг, түүний орчимд түүх, соёлын өв дурсгалууд илрээгүй болно.

4.6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Авилаа осол эрсдлээс хамгаалах ажил нь барилгын ажлын явцад хөдөлмөрийн сахилга бат, хариуцлагын тогтолцоогоор шийдвэрлэгдэх боломжтой юм. Доорхи хүснэгтэд төслийн үйл ажиллагааны явцад гарч болзошгүй осол, эрсдэл түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хэрэгжүүлэх ажлын хүрээ, давтамж, баримтлах стандарт зэргийг тусган оруулав.

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

Хүснэгт 4. Осол эрсдлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах стандарт, аргачлал
Аянга буух, цахилгаан хэрэгслийн гэмтэл, хэт халалт зэргээс үүдэн гал түймэр гарах	Галын дохиолол, гал унтраагуур, гал унтраах хоолойг зохих газруудад байрлуулах, аюулын гарцын байрлалыг заасан самбар хадах, галын дохиолол, гал унтраагуур, гал унтраах хоолойд зөвшөөрөгдсөн тэмдэг тавьсан байх	Барилгын талбайд	Дотоод төлөвлөлтөөр	Төслийн үйл ажиллагааны явцад байнга хяналт тавих	Гамшгаас хамгаалах тухай: Зүйл 27-1
	Аянга газардуулагчийг ойролцоох өндөрлөг газруудад суурилуулж өгөх, цахилгаан дамжуулах, цахилгаан гүйдэл бүхий тоноглолуудыг стандартын дагуу газардуулсан байх			-	Галын аюулгүй байдлын тухай: Зүйл 16-1, 2; Зүйл 18-1, 2
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй					
Ажиллагсадын хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дэглэм зөрчигдсөнөөс хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй	Ажиллагсад эрүүл мэндийн үзлэгт орсон байх	Ажлын байранд		-	MNS 4968: 2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ерөнхий шаардлага
	Анхан шатны тусламжийн эм, тариа, багаж хэрэгслийн бэлэн байдлыг хангасан байх				
Мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл үүсэх	Ажилчдыг хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, ажлын хувцас хэрэгслээр хангах	Ажиллагсад		Өвөл, зуны хувцасыг байгууллагын дотоод журмын дагуу олгоно	Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 15 дугаар зүйл

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

	Хортой нөхцөлд ажилладаг ажилчдыг хор саармагжуулах нэмэлтээр хангана	Хортой нөхцөлд ажиллаж буй ажиллагсад		ЦБ-н ашиглалтын үед	Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 28.1.9 дүгээр зүйл
Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө					
Хадгалалтын аюулгүй ажиллагаа алдагдах	Лабораторийн зориулалттай бодисуудыг шаардлага хангасан агуулах, өрөө тасалгаанд хадгалах, агуулахын битүүмжлэлд хяналт тавих	ЦБ-н лабораторид хэрэглэгдэх химийн бодис			MNS 6458:2014 Химийн хорт болон аюултай бодисын бүтээгдэхүүний агуулах
	Химийн хорт болон аюултай бодистой ажиллах зааварчилгаа боловсруулж, байгууллагын даргаар батлуулж, ажилчдад танилцуулах	Химийн бодисын хадгалалт, ашиглалтын үед	Дотоод төлөвлөлтөөр	2025 онд	Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам /Монгол Улсын Шадар сайд, БОАЖ-ын сайд, ЭМ-ийн сайдын 2017 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн 54/А/136/А/215 дугаар хамтарсан тушаалын хавсралт
Ашиглалтын явцад урвалж бодис уурших	Өндөр концентрацитай хүчил шүлтийн уусмал, ууршимтгай төрлийн урвалжтай харьцахдаа татах шүүгээнд гүйцэтгэх	Концентрацитай хүчил, шүлт	-	2025 он	
Химийн бодистой харьцаж буй ажилчид хордох, түлэгдэх	Химийн бодистой харьцан ажилладаг ажилчдад хамгаалах хэрэгсэл олгох /ажлын хувцас, амны хаалт, ханцуйвч, бээлий, нүдний шил/	Химийн бодистой харьцан ажилладаг ажилчид, 5-6 хүн	3000.0	2025 он	Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 15 дугаар зүйл
Химийн бодисын хяналт адлагдах	Лабораторийн зориулалттай химийн урвалж бодисын зарцуулалтын бүртгэл хөтөлж, холбогдох төр захиргааны байгууллагад тайлагнаж байх	ЦБ-н лабораторид хэрэглэгдэх химийн бодис	-	2025 он	MNS 6458:2014 Химийн хорт болон аюултай бодисын бүтээгдэхүүний агуулах
Нийт зардал			3000.0	-	-

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээний зардал

Хог хаягдлыг зориулалтын саванд хадгалах, ангилан ялгах, хог хаягдлын талаархи боловсрол олгох асуудлыг авч хэрэгжүүлэх, ажилчдын дунд сургалт зохион байгуулах, байгальд ээлтэй соёл хэвшүүлэх, хог хаягдлыг зүй зохистой хаях, ангилах, дахин ашиглах дадал зуршлыг төлөвшүүлэх зэргийг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөндөө тусгаж ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 5. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээний зардал

Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгж үнэ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ахуйн хог хаягдал					
Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан ялгаж дахин ашиглах, зайлуулах арга хэмжээнүүдийг тодорхойлох	Ажилчдын байр, барилгын ажлын талбай зэрэг бүх төрлийн байгууламжууд	50,0	250.0	2025 он	Хог хаягдлын тухай хууль болон холбогдох журам, заалтууд
Хог хаягдлын цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийж байх	Хог хаягдлын цэгийн орчинд	350.0	350.0		
Ажилчдад хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлэх, сургалт зохион байгуулах	Ажилчдад	Дотоод төлөвлөлтөөр			
Үйлдвэрийн хог хаягдал					
Сараалжийн хаягдлын ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийж, төвлөрсөн хогийн цэгт зайлуулах, бүртгэл хөтлөх	Үйлдвэрийн хог хаягдал		350.0	2025 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.3, 10.2.4, 10.2.5
Аюултай хог хаягдал					
Лабораторийн зориулалттай химийн бодисын сав баглаа боодлыг аюулгүй хадгалж, нийлүүлэгч байгууллагад	Аюултай хог хаягдал	Үйл ажиллагааны зардал		2025 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 23-р зүйл

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

шилжүүлэх					
Зарим төрлийн полимер бодисын сав баглаа боодлыг дахин боловсруулах үйлдвэрт гэрээний дагуу шилжүүлэх	Аюултай хог хаягдал	-	1500.0	2025 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.5
Лабораториос гарах шинжилгээний холимог уусмалыг тусгай саванд цуглуулж, саармагжуулан, ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх, бүртгэл хөтлөх	Аюултай хог хаягдал	-	500.0	2025 он	MNS 6458:2014 Химийн хорт болон аюултай бодисын бүтээгдэхүүний агуулах
Нийт зардал /мян.төг/		400.0	2950.0	-	-

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.8. БОМТ-н хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүр БОМТ -ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг даргад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ.

Удирдлага зохион байгуулалтын талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Хүснэгт 6.

№	Хийгдэх ажлын нэр төрөл	Хийгдэх шаардлага	Хийх хугацаа	Ажлын хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө
1.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө Ерөнхий үнэлгээ хийсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /БОУАӨЯ/-д хүргүүлж батлуулах	БОАЖС-н 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”	Жил бүрийн 12 дугаар сард багтаан	Жил бүр БОМТ төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах	Гэрээгээр тохиролцож, мэргэжлийн байгууллагаар
2.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг Ерөнхий үнэлгээ хийсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /БОУАӨЯ/-д хүргүүлж батлуулах	БОАЖС-н 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”	Тухайн жилийн 11-р сарын 01-ны дотор	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнаж, дүгнүүлэх	Гэрээгээр тохиролцож, мэргэжлийн байгууллагаар
3.	Хог хаягдлын талаар боловсрол олгох сургалтыг мэргэжлийн байгууллагаар зохион байгуулах	Хог хаягдлын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлдэг мэргэжлийн байгууллагаас сургалт авах	2025 он	Жил бүр	Дотоод зардлаар
4.	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд төлж байх	-	Үйл ажиллагааны явцад тогтоосон хугацаанд		Гэрээний дагуу

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.9. Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

Хүснэгт 7.

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, мян.төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
2025 он							
1.	Орон нутгийн иргэд	Мэдээллийн самбар байршуулах	Төслийн үйл ажиллагааны ажлын мэдээлэл, гүйцэтгэл	Жил бүрийн 2-р улиралд	500.0	Төслийн менежер	Төслийн талбай эсвэл талбайн ойролцоо хүн, машины хөдөлгөөн ихтэй замын уулзвар хэсэгт г.м
2.	Өлгий сумын цэвэр ус, ариутгах татуургын хэрэглэгчид	Нээлттэй өдөрлөг хэлбэрээр зохион байгуулах	Хэрэглэгчдэд цэвэр усаа хэмнэх, ариг гамтай хэрэглэх талаар сурталчилгаа явуулах, нээлттэй өдөрлөг зохион байгуулах, мэдээлэл түгээх	Жил бүрийн 3-р улиралд	800.0	Удирдлага, Ерөнхий инженер, Ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалт хариуцсан инженерүүд	Орон нутгийн иргэний танхим
Зардал					1300.0		

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

4.10. Байгаль орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр

Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явц, байгаль орчны доройтол, гэнэтийн бохирдлыг хянах, бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор байгаль орчны мониторингийн үйл ажиллагааг явуулна. Мониторинг нь байнгын ажиглалт шинжилгээгээр гарсан үзүүлэлтүүдийн хяналт тэдгээрийн үнэлгээ болон хэтийн төлөв байдлыг урьдчилан таамаглах зэрэг үйл ажиллагаа юм. Энэхүү үйл ажиллагааг хяналт, төлөвлөгөөтэй, цэгц явуулахын тулд “Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” (ОХШХ)-ийг боловсруулан мөрдөнө.

Орчны бохирдлын байдлын ажиглалт, хяналтыг орчны дээжид хийсэн тоон болон чанарын шинжилгээний үр дүнд үндэслэн явуулна. Шинжилгээгээр гарсан үр дүнг стандартын дагуу батлагдсан ЗДА-тай харьцуулан орчны бохирдлын бие даасан үнэлгээ хийх бөгөөд уг ажлыг хөнгөвчлөхийн тулд тусгай эрх бүхий төрийн байгууллагуудаар батлагдсан ББ-уудын нормативуудыг энэхүү тайланд оруулав.

Байгаль орчны хяналт шинжилгээнд ашиглагдах норматив үзүүлэлтүүд

Хүснэгт 8. Агаар дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд агууламж /ЗДА/

№	Бохирдуулагч бодис	Хортой нөлөө үзүүлэх хэмжээ мг/м3	Ажлын бүсийн ЗДА мг/м3	Хүн ам орших бүсийн ЗДА мг/м3	Үнэр	Аюулын зэрэг
1.	Азотын давхар исэл	0,09	0,085	0,04	Хурц	2
2.	Нүүрстөрөгчийн давхар исэл	5	-	3	-	3
3.	Тоос	0,5	-	0,2	-	3

Хүснэгт 9. Хөрсөнд байж болох хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд агууламж /ЗДА/

№	Бохирдуулагч бодис	Зөвшөөрөгдөх дээд агууламж, мг/кг
1.	Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн	0
2.	4 этилт хар тугалга	0
3.	Хар тугалга	0,8
4.	Бензол	0,3
5.	Бензин	0,1
7.	Pb+2	6,0
8.	Hg+2	2,1
9.	Cu+2	3,0
10.	Пирит	0,0

Хүснэгт 10. Гадаргын усанд байж болох бохирдуулагч болон хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд агууламж /ЗДА/

№	Найрлага	ЗДА, мг/л	Хөнөөлийн хязгаарлагч үзүүлэлтүүд (ХХҮ)
1.	Жинлэх бодис	Тавих усан дахь фоны хэмжээ + 0,25 мг/л	
2.	Ууссан хүчилтөрөгч	6	
3.	Хлоридууд	300	Эрүүл ахуй - токсикологийн
4.	Сульфатууд	100	Эрүүл ахуй - токсикологийн
5.	ХХХ	15	

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

6.	БХХ5	2 (БХХбүрэн.)	
7.	Аммоны азот	0,39	Токсикологийн
8.	Нитритын азот	0,02	Токсикологийн
9.	Нитратын азот	9,1	Эрүүл ахуй - токсикологийн
10.	Фосфатууд	0,61	Ерөнхий эрүүл ахуйн
11.	Ерөнхий төмөр	0,1	Токсикологийн
12.	Зэс	0,001	Токсикологийн
13.	Хром (III)		Токсикологийн
14.	Фенолууд	0,001	Загасны аж ахуйн
15.	Нефтьбүтээгдэхүүн	0,05	Загасны аж ахуйн
16.	Анион идэвхит НГИБ (нийлэг-жүүлсэн гадаргуу идэвхит бодис)	0,1	Токсикологийн

Хүснэгт 11. Ундны усанд байж болох бохирдуулагч болон хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд агууламж /ЗДА/

№	Найрлага		Хэмжих нэгж	Зөвшөөрөгдөх агууламж
1.	Орга-но-лел-тик	Өнгө	-	Өнгөгүй
2.		Үнэр	-	Үнэргүй
3.		Амт	-	Амтгүй
4.	Эрдэсжилт		г/л	1,0
5.	Хатуулаг		мг*экв/л	7,0
6.	Төмөр		мг/л	0,3
7.	рН		-	6,5-9,5
8.	Нитрат		мг/л	50,0
9.	Мик-ро-биологи-йн	Колииндекс		Байхгүй
10.		Микробын ерөнхий тоо (МЕТ)	ш	50,0

“Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам”-ны Баян-Өлгий аймгийн Өлгий сумын “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих” төсөл

Хүснэгт 12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Орчны хяналт шинжилгээ хийх хөтөлбөр							
Байгаль орчны бүрэлдэхүүн	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээний ажлын хэмжээ	Нэгжийн өртөг мян.төг	2025 оны зардал, мян.төг	Баримтлах стандарт ба арга аргачлал
Агаар	Агаар дахь хийн агууламж CO ₂ , SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , CH ₄ , NH ₃	мкг/м³	Жилд 2 удаа (5,9 саруудад)	Төслийн талбайд (2 цэгт * 2 удаа)	50.0	200.0	Агаараас сорьц авах, агаар дахь хүхэрлэг хийн агууламжийг тодорхойлох, агаар дахь азотын давхар ислийн агууламжийг тодорхойлох Агаарын чанарын стандарт MNS: 4585-98, Агаар мандал, сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага MNS: 3384-82
Ус	pH, Нийт хатуулаг (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, Fe, NH ₄ , SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , CO ₃ , HCO ₃ , Ni-ийн агууламж, амт, үнэр, өнгө, тунгалаг, тунадас	мг/дм³	Жилд 2 удаа (5, 9-саруудад)	Гүний худаг болон Ховд голоос	47.0	188.0	MNS ISO 5665-5:2001 “Усны чанар. Ундны уснаас дээж авах стандарт. “Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900:2018”
Хөрс	Ялзмаг Урвалын орчин-pH Карбонат Хөдөлгөөнт фосфор, кали (P2O5, K2O) Цахилгаан дамжуулах чанар	мг	Жилд 2 удаа (5, 9 саруудад)	Төслийн талбайд (2 цэгт * 2 удаа)	30.0	120.0	Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850-2019 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд MNS 3298:1990
	Механик бүрэлдэхүүн чулуу						
	Хүнд металлууд Pb, Co, Ni, Cr, Cd				45.0	180.0	
Нийт зардал					172.0	688.0	

2025 онд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд нийт зардал: 13838.0 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн.